
AMK-sentral og RAS-syndrom

SPRÅKSPALTEN

KASHIF WAQAR FAIZ

kashif.faiz@medisin.uio.no

Kashif Waqar Faiz (f. 1978) er spesialist i nevrologi, ph.d., master i helseadministrasjon og seksjonsleder/overlege og forsker ved henholdsvis Nevroklinikken og Avdeling for helsetjenesteforskning, Akershus universitetssykehus.

Overflødige ord bør unngås i medisinsk terminologi.

I forbindelse med korrekturlesing av et manuskript til Tidsskriftet støtte jeg på en språklig utfordring [\(1\)](#). Jeg hadde forkortet *akuttmedisinsk kommunikasjonssentral* til AMK, men redaksjonen ønsket heller å bruke forkortelsen *AMK-sentral*. Etter min mening var det et unødvendig tillegg, men i Tidsskriftets ordliste er AMK-sentral listet opp som forkortelse for akuttmedisinsk kommunikasjonssentral [\(2\)](#). Det viste seg at både Helsedirektoratet [\(3\)](#) og Helse- og omsorgsdepartementet [\(4\)](#) bruker samme forkortelse, og det står også i akuttmedisinforskriften [\(5\)](#). Men ved akuttmedisinsk kommunikasjonssentral ved Oslo universitetssykehus, som betjener Oslo, Akershus og Østfold, brukes kun forkortelsen AMK [\(6\)](#).

AMKS

Forkortelsen kunne ha vært AMKS – **akuttmedisinsk kommunikasjonssentral** – men det virker lite sannsynlig at forkortelsen AMK skulle stå for akuttmedisinsk kommunikasjon, og dermed ha behov for «sentral» etter forkortelsen. AMK-sentral er derfor etter min mening et inkonsekvent uttrykk med et overflødig sisteledd.

Tautologi og pleonasme er språklige uttrykk hvor man bruker flere ulike ord for å si én og samme ting [\(7, 8\)](#). Tautologi er gjerne et bevisst stilistisk virkemiddel («evig og alltid»), mens pleonasme i regelen skyldes uoppmerksomhet («en rund sirkel»). Det finnes også et annet begrep som jeg mener passer enda bedre for AMK-sentral og lignende uttrykk, nemlig *RAS-syndrom*.

RAS-syndrom og RFS-syndrom

Det engelske uttrykket *RAS syndrome* ble første gang brukt i 2001 (9). RAS står for *redundant acronym syndrome*, på norsk: redundant akronymsyndrom. RAS-syndrom betyr dermed *redundant akronymsyndrom-syndrom*, noe som understreker uttrykkets betydning. *Redundant* er et uttrykksmiddel som kan fjernes uten at meningsinnhold går tapt (10). Andre eksempler, både medisinske og ikke-medisinske, er vist i tabell 1. Listen er ikke uttømmende.

Tabell 1

Eksempler på RAS-/RFS-syndromer

AIDS-syndrom	Acquired Immune Deficiency Syndrome-syndrom
ANOVA-analyse	Analysis of Variance-analyse
CD-plate	Compact Disc-plate
ELISA-test	Enzymelinked immunosorbent assay-test
Hivvirus	Humant immunsviktvirus-virus
HTML-språk	Hypertext markup language-språk
ISBN-nummer	International Standard Book Number-nummer
LIS-lege	Lege i spesialisering-lege
MODY-diabetes	Maturity-onset diabetes of the young-diabetes
SI-systemet	Système International d'Unités-systemet
VAS-skala	Visuell analog skala-skala

Tautologiske uttrykk og forkortelser er altså vanlige i både allmennspråk og i fagspråk, og kan i mange sammenhenger ha kommunikative fordeler, selv om de er redundante. Mange av forkortelsene vil etter hvert bli oppfattet som egne ord og inkluderes i ordbøker og leksika. Andre forkortelser vil rett og slett være overflødige, men vil ikke nødvendigvis bli sett på som et problem i språkvitenskapen. Imidlertid er det ønskelig med konsekvent språkbruk. Ikke minst i nødkommunikasjon – som akuttmedisinske kommunikasjonssentraler er en del av – er språklig presisjon viktig.

En underkategori av redundant akronymsyndrom kan være redundant forkortelsessyndrom (RFS-syndrom). Et eksempel på det er nettopp AMK-sentral.

Konklusjon

Tautologiske uttrykk og forkortelser, pleonasmer, RAS-syndromer og RFS-syndromer er vanlige i allmennspråket og i medisinsk terminologi. Mange av forkortelsene er godt innarbeidet og kan være nyttige. Man bør likevel ha et kritisk blikk på overdreven bruk av slike ordkonstruksjoner.

LITTERATUR

1. Waqar Faiz K, Sundseth A, Thommessen B et al. Prehospitalt forløp ved akutt hjerneslag. Tidsskr Nor Legeforen 2017; 137: 798 - 802. [PubMed] [CrossRef]
2. AMK-sentral. I: Tidsskriftets ordliste. <http://tidsskriftet.no/annet/ordliste> (10.5.2017).
3. Registreringsveileder. Opplysninger fra AMK-sentralene. Rapportering til Norsk pasientregister (NPR). Mars 2013. Helsedirektoratet. <https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/635/Registreringsveileder-opplysninger-fra-amk-sentralene-rapportering-til-norsk-pasientregister-npr-IS-2042.pdf> (10.5.2017).
4. Sentrale elementer vedrørende organisering av AMK-sentralene. September 2016. Helse- og omsorgsdepartementet. https://www.regjeringen.no/contentassets/b332572e94304549b8b6db04ad617f76/amk_utredning_150916.pdf (10.5.2017).
5. Forskrift om krav til og organisering av kommunal legevaktordning, ambulansetjeneste, medisinsk nødmeldetjeneste mv. (akuttmedisinforskriften). <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-03-20-231?q=AMK-sentral> (10.5.2017).
6. Akuttmedisinsk kommunikasjonssentral (AMK). Oslo universitetssykehus. <https://oslo-universitetssykehus.no/avdelinger/prehospital-klinikk/akuttmedisinsk-kommunikasjonssentral-amk> (10.5.2017).
7. Tautologi – språklig uttrykk. I: Store norske leksikon. <https://snl.no/tautologi> (10.5.2017).
8. Pleonasme. I: Store norske leksikon. <https://snl.no/pleonasme> (10.5.2017).
9. Feedback. New Scientist 7.4.2001. <https://www.newscientist.com/article/mg17022858-000-feedback/> (10.5.2017).
10. Redundant. I: Bokmålsordboka og Nynorskordboka. <http://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=redundant> (17.8.2017).

Publisert: 28. november 2017. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.17.0430
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 27. mars 2026.